

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ПІДРУЧНИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Слижук Олеся,
кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7696-6157>
e-mail: olesja_2014@ukr.net*

У статті проаналізовано систему запитань і завдань, спрямованих на формування екологічної компетентності учнів 5-7 класів у підручниках української літератури. Розглянуто наукові праці, у яких узагальнено досвід інтеграції екологічної компетентності на різних освітніх рівнях. Визначено основні проблеми формування ключових компетентностей у процесі літературної освіти. Зауважено, що актуальність досліджуваної проблеми зумовлена упровадженням Державного стандарту базової середньої освіти та освітніх реформ. Під час аналізу й узагальнення здобутків українських та зарубіжних учених у розробці та впровадженні концепції компетентнісного навчання виявлено аспекти, які потребують детальної наукової розробки

Описано процес формування екологічної компетентності під час навчання української літератури в 5-7 класах Нової української школи за підручниками, підготовленими в Інституті педагогіки НАПН України. Виділено лінії інтеграції базових знань з екології у процес вивчення тематичних розділів підручників. Обґрунтовано систему запитань і завдань, представлених у підручниках, спрямованих на формування дослідницьких науково-екологічних умінь та розвиток оцінного ставлення до вчинків та поведінки літературних героїв і ситуацій, пов'язаних із екологією.

У процесі апробації підручників української літератури у 5-7 класах Нової української школи виділено способи поєднання підручника та інших засобів навчання для ефективного формування екологічної компетентності.

Доведено, що підручник української літератури є одним із основних засобів формування ключових компетентностей Нової української школи. Система запитань і завдань підручників української літератури для 5-7 класів сприяє розвитку екологічного мислення й екологічної культури, а науково-популярні та художні тексти поглиблюють знання учнів про довкілля та необхідність його збереження. Інтеграція запитань і завдань для розвитку ключових компетентностей у навчання української літератури сприяє формуванню в учнів цілісної картини світу.

Ключові слова: підручник української літератури; ключові компетентності; екологічна компетентність; сталий розвиток; літературна освіта

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Однією зі складових сталого розвитку суспільства є екологічна компетентність. У країнах ЄС їй відведено особливе місце в усіх формах освіти впродовж життя. У колективному дослідженні європейських учених (Bianchi, Pisiotis & Cabrera Giraldez, 2022, р. 2) зазначено, що компетентності сталого розвитку, зокрема й екологічна, сприяють розвитку в учнів системного й критичного мислення, свободи волі та дбайливого ставлення до теперішнього й майбутнього станів нашої планети. Екологічна компетентність допоможе здобувачам освіти у формуванні знань, навичок та ставлень думати, планувати та діяти з емпатією, відповідальністю та турботою про Землю. Засвоєння європейського досвіду формування компетентностей сталого розвитку стало основою реформування української системи освіти. Зокрема екологічна компетентність є однією із ключових у Державному стандарті базової середньої освіти (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020). Теоретичний аналіз досвіду впровадження екологічної освіти в Україні та в європейських країнах має стати основою розробки конкретних рекомендацій у формуванні ключових компетентностей під час навчання освітніх галузей базової середньої освіти. Не менш важливим є й

використання елементів екологічної освіти в методичному апараті сучасних підручників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упровадження екологічної освіти на всіх рівнях навчання започатковане в Україні прийняттям концепції, що регламентує цей процес (Концепція екологічної освіти України, 2001). У цьому документі визначено мету й завдання екологічної освіти, стратегічні напрямки її розвитку, зміст, структуру та умови реалізації. У процесі екологічної освіти формується високий рівень екологічної культури. За останні десятиліття теоретичні й практичні аспекти цього процесу відображені в науковому доробку українських учених та освітян-практиків: Г. Білявського (Білявський, 2009), Г. Жирської (Жирська, 2014), М. Кривої, І. Лисак (Крива & Лисак, 2019), С. Лебідь (Лебідь, 2009), Л. Лук'янової (Лук'янова, 2008), Н. Пустовіт (Пустовіт, Пруцакова, Колонькова, Тарасюк, & Солобай, 2016), О. Федій, Я. Макаренко, Т. Мірошніченко (Федій, Макаренко & Мірошніченко, 2022) та ін. У дослідженнях розглянуто основні поняття екологічної освіти, компоненти екологічної культури, сучасні підходи, технології та методи формування екологічної компетентності для сталого розвитку. Оскільки екологічна компетентність розглядається в сучасній освіті як одна з ключових, то потребує розробки й апробації методологія її розвитку в процесі навчання освітніх галузей на різних освітніх рівнях. У наукових працях з методики літератури Ю. Бондаренка (Бондаренко, 2020), В. Пахаренка, Н. Романишиної (Романишина, 2023), Т. Яценко (Яценко & Пахаренко, 2022) проаналізовано деякі аспекти, пов'язані з розвитком ключових компетентностей в літературній освіті. Однак потребує уваги методика формування саме екологічної компетентності як ключової в процесі навчання української літератури.

Мета статті – розкрити особливості навчальних завдань, спрямованих на розвиток екологічної компетентності, в підручниках української літератури для 5-7 класів Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Очікувані результати навчання літератури в Новій українській школі корелюють із процесом формування ключових

компетентностей. Відповідно, врахування у змістових і процесуальних складниках літературної освіти усіх ключових компетентностей є передумовою успішного й результативного навчання. У Державному стандарті базової середньої освіти визначено 11 ключових компетентностей, серед яких – «екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства» (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020).

Екологічна компетентність є результатом процесу екологічної освіти впродовж життя особистості. На думку Г. Білявського, компонентами екологічної освіти є екологічні знання, мислення, світогляд, етика, культура, а середня школа є її основною ланкою (Білявський, 2009). В Україні, як і в більшості європейських країн, основи екологічної освіти закладаються в початковій школі. До початку здобуття базової середньої освіти учні вже мають досвід ознайомлення з довкіллям через проведення елементарних спостережень за світом природи, сприймають себе як її органічну частину й тому мотивовані до екологічно доцільної поведінки, «що відповідає принципам сталого розвитку, шляхом розвитку моральної відповідальності за скоєні вчинки; зосередженні на позитивній взаємодії з природою» (Крива & Лисак, 2019, с. 112).

Екологічна освіта у базовій середній школі спрямована на розвиток екологічної компетентності у процесі навчання усіх галузей, зокрема й мовно-літературної. Складовими екологічної компетентності у процесі навчання української літератури є:

- поглиблення екологічних знань;
- розвиток екологічного мислення;
- формування екологічної культури.

Основа екологічних знань вивчається у межах природничої освітньої галузі, зокрема розглядаються такі поняття: «науковий світогляд і цілісна природничо-наукова картина світу: навколишнє середовище як джерело речовин, енергії та інформації; рівні організації живої і неживої природи; взаємодія і взаємозв'язки в природі; взаємозв'язки людини з природою, екологічний баланс; відновлювані та невідновлювані природні ресурси; новітні технології, процеси, пристрої і матеріали; концепція сталого розвитку суспільства; значення науки і техніки для сталого розвитку» (Державний стандарт базової середньої освіти, 2020). У процесі розвитку екологічної компетентності як ключової ці знання є базовими.

У процесі роботи з текстами творів екологічної тематики відбувається актуалізація та поглиблення знань про доцільне й безпечне природокористування. У підручнику української літератури для 5 класу (Яценко, Пахаренко & Слижук, 2022) представлена тема екологічного спрямування «Рідна природа». Як зазначають Т. Яценко та В. Пахаренко, «українська література як навчальний предмет має великі можливості для формування в п'ятикласників ключової екологічної компетентності, що передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів. Вихованню у школярів любові до довкілля, розуміння необхідності охороняти його сприяють художні твори тематичного розділу «Рідна природа»» (Яценко & Пахаренко, 2022, с. 205).

У підручнику для 6 класу (Яценко, Пахаренко & Слижук, 2023) тема «Поетичне бачення світу» поглиблює знання учнів про зв'язки людини з природою та важливість екологічного балансу, а у розділі «Романтика пригод і фантастики» підкреслюється роль наукових знань у збереженні довкілля.

Підручник української літератури для 7 класу (Яценко, Пахаренко, Слижук & Тригуб, 2024) продовжує екологічну лінію в тематичних розділах «Історичне минуле України», «Характер і доля людини», «Літературний детектив», «Фантастичні пригоди й фентезі». Учні 7 класу поглиблюють свої

знання про наслідки розкопування стародавніх могил в українських степах, про збереження довкілля в Карпатах, про сучасний стан господарювання в селі та його негативний вплив на природу. Найбільший потенціал для поглиблення екологічних знань мають фантастичні твори. У повісті Катерини Штанко «Драconi, вперед!» розкрито проблему особистої відповідальності людини за долю тваринного світу. Олесь Бердник у фантастичному творі «Хто зважиться – вогняним наречеться» поглиблює знання учнів про космічні подорожі, фантастичні країни й планети, водночас розкриваючи ідею необхідності збереження довкілля. Разом з героями роману-фентезі Галини Пагутяк «Королівство» семикласники дізнаються про різні локації Львова, зокрема й про річку Полтву, замуровану в міський колектор. Ідея збереження родинних та природних цінностей розкривається через поєднання кількох сюжетних ліній, ретельно продуманий багатолокаційний хронотоп та вирішення ситуацій вибору, в яких опиняються літературні герої.

Система запитань і завдань підручників української літератури для 5-7 класів спрямована на розвиток критичного мислення учнів. Є серед них і спрямовані на усвідомлення екологічної складової: «Що об'єднує вірші «Хор лісових дзвіночків» і «Гаї шумлять...»? Як передано в них гармонію у природі? Як ти гадаєш, що головне в цих творах — змалювання природи чи розкриття почуттів ліричного героя?»; «Чи доводилося тобі бачити пташенят у гніздечку? Намалюй їх або опиши за допомогою слів. Напевно, ти знаєш, що пташенят ніколи не можна торкати, навіть наближатися до їхнього гнізда. Поясни чому»; «У які небезпечні пригоди втрапив гусак? Чому люди були такими безжальними до птаха? А якою була б твоя допомога гусакові?»; «Яким є ставлення родини сталевара до знайденого гусенятка? Про які риси характеру людей це свідчить? Порівняй поведінку людей на баржі, рибалок і сталевара. Чому вони по-різному ставляться до птахів?» (Яценко, Т. О., Пахаренко, В. І. & Слижук, О. А., 2022)

Проектна діяльність учнів доповнює завдання підручників й сприяє розвитку екологічного мислення. Вона спрямована на пізнання школярами

довкілля та ошадливе ставлення до природи. Зокрема, у 5 класі пропонуємо учням підготувати презентацію про Змієві вали, про різновиди квітів дзвіночків, відеоролик про важливість охорони природних ресурсів Землі, її тваринного й рослинного світу; 6 класі – про найдавніші цінні дерева України; у 7-му – про ботанічні сади та парки України тощо.

На думку Г. Жирської, важливим компонентом екологічної культури є формування в учнів ціннісного ставлення до природи, а «засобами оцінної діяльності, пов'язаної з вивченням екологічних проблем, можуть бути різні дискусії, «мозкові штурми», диспути, тренінги, ігрова проектна і практична діяльність тощо. Дуже важливим є насичення цього процесу емоційними та естетичними переживаннями, пов'язаними з екологічними проблемами, оскільки вони мають комплексний характер і визначаються значимістю для власного існування і здоров'я близьких» (Жирська, 2014, с. 76). У підручниках української літератури для 5-7 класів передбачені завдання, спрямовані на розвиток екологічної культури. Наприклад, у процесі текстуальної роботи над повістю «Сапієнси» Володимира Арєнєва у 6 класі важливою є участь учнів у дискусії про людяність і необхідність бережливого ставлення до природи: «Уяви, що ти береш участь у дискусії, організованій адміралом Оксеником. Поміркуй, чому люди вважають себе інакшими, не подібними до тварин». (Яценко, Пахаренко & Слижук, 2022, с. 152).

Персональна участь у заходах з охорони довкілля є ще одним із напрямків розвитку екологічної культури. У підручниках української літератури передбачені й такі види завдань: «Акцію «Шевченкова верба» підхопили діти. Вони пророщують гілочки із цих верб у теплицях, а потім висаджують і доглядають біля своїх шкіл. Тож і ти разом з однокласниками / однокласницями можеш долучитися до цієї гідної справи» (Яценко, Пахаренко & Слижук, 2022, с. 118) або «Чи доводилося тобі рятувати пташеня? Зіскануй QR-код QR-код і прочитай поради «Я знайшов пташеня! Що робити?». Що корисного ти дізнався / дізналася про поводження з пташенятами?» (Яценко, Пахаренко & Слижук, 2022, с. 148).

Підручник літератури є лише одним із засобів розвитку екологічної компетентності учнів Нової української школи. Екологічна освіта розширює можливості засвоєння знань про природу та бережливе ставлення до неї та передбачає їх інтеграцію у навчання всіх освітніх галузей, а також виховання екологічної культури в родині, громаді, соціумі, усій країні. На основі проведених досліджень вчені прийшли до висновку, що «створення екологізованого шкільного середовища має торкатись не лише шкільних програм і підручників, але й функціонування всього шкільного життя відповідно до коеволюційних закономірностей та принципів сталого розвитку» (Пустовіт, Пруцакова, Колонькова, Тарасюк & Солобай, 2016, с. 32). А мовно-літературна галузь у НУШ має для цього значний потенціал.

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок. Створення інноваційних підручників української літератури, орієнтованих на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь є одним із пріоритетних завдань упровадження концепції Нової української школи. У зміст підручників української літератури для 5-7 класів, підготовлених в Інституті педагогіки НАПН України інтегровані художні й науково-популярні тексти, які поглиблюють екологічні знання учнів. Методичний супровід до них – запитання й завдання репродуктивного, дослідницького, творчого типів – орієнтовані на розвиток екологічного мислення й екологічної культури.

Перспективами подальших наукових пошуків є розробка й апробація цілісної системи екологічної освіти у базовій середній школі (5-9 класи) у процесі навчання української літератури, а також аналіз результатів навчальної діяльності учнів із урахуванням компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого підходів.

Використані джерела

Бондаренко, Ю. І. (2020). Формування математичної компетентності в процесі шкільного навчання художньої літератури. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, (2), 19-26. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-2-19-26>

Державний стандарт базової середньої освіти (2020).

<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

Екологічна освіта / Білявський, Г. О. (2009). *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/article-18681>

Жирська, Г. (2014). Формування в учнів ціннісного ставлення до природи як компонента екологічної культури. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, (2), 74–81.

Концепція екологічної освіти України (2001)

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>

Крива, М. & Лисак, І. (2019) Формування екологічної компетентності учнів початкових класів у європейському контексті. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, (34), 107–115. <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2019.34.10579>

Лебідь, С. Г. (2009). Екологічна складова змісту освіти для сталого розвитку. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія]. Сер.: Педагогіка*, (112, Вип. 99), 25–29.

Лук'янова, Л. Б. (2008) Сучасні підходи до формування екологічної компетентності фахівців. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* / [редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.] ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Київ ; Вінниця : ДОВ «Вінниця», (17). 60–66.

Пустовіт, Н. А., Пруцакова, О. Л., Колонькова, О. О., Тарасюк, Г. П. & Солобай, Ю. В. (2016). Екологізація освітнього простору сучасної

загальноосвітньої школи: монографія. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України.

Романишина, Н. В. (2023). Педагогічний потенціал шкільного курсу української літератури у формуванні математичної компетентності. *Природнича освіта та наука*, (2), 18–24. <https://doi.org/10.32782/NSER/2023-2-3>

Федій, О., Макаренко, Я. & Мірошніченко, Т. (2022). Формування екологічної компетентності молодших школярів засобами екологічної стежки. *Естетика і етика педагогічної дії*, (26), 216–230. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.26.273189>

Цурман, Г. А. & Тарасенко, Г. С. (2022) Формування екологічної культури особистості в освітньому середовищі. *Еколого-збалансований розвиток суспільства: стан, проблеми, перспективи: науково-методичне видання / Редкол.: Мудрак О. В. (гол. ред.) та ін. Вінниця: КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*. (4), 125–131.

Яценко, Т. & Пахаренко, В. (2022). Ключові компетентності в змісті підручника української літератури для 5 класу Нової української школи. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць*, 28, 202–211. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-202-211>

Яценко, Т. О., Пахаренко, В. І. & Слижук, О. А. (2022). Українська література: підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта».

Яценко, Т. О., Пахаренко, В. І. & Слижук, О. А. (2023). Українська література: підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта».

Яценко, Т. О., Пахаренко, В. І., Слижук, О. А. & Тригуб, І. А. (2024). Українська література: підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Грамота.

Bianchi, G., Pisiotis, U. & Cabrera Giraldez, M. (2022). GreenComp: The European sustainability competence framework / Punie, Y. & Vasigalupo, M.

editor(s), Publications Office of the European Union, Luxembourg,
<https://doi.org/10.2760/821058>

References

Bondarenko, Y. I. (2020). Formuvannya matematychnoyi kompetentnosti v protsesi shkil'noho navchannya khudozhn'oyi literatury. Naukovi zapysky. Seriya «Psykhologo-pedahohichni nauky» (Nizhyns'kyi derzhavnyi universytet imeni Mykoly Hoholya) (2), 9–26. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-2-19-26> (in Ukrainian).

Derzhavnyi standart bazovoyi seredn'oyi osvity (2020). <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (in Ukrainian).

Ekolohichna osvita / Bilyavs'kyi, H. O. (2009). Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny [Elektronnyy resurs] / Redkol.: I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovs'kyi, M. H. Zheleznyak [ta in.] ; NAN Ukrayiny, NTSH. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen' NAN Ukrayiny. <https://esu.com.ua/article-18681> (in Ukrainian).

Zhyrs'ka, H. (2014). Formuvannya v uchniv tsinnisnoho stavlennya do pryrody natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka. Seriya: pedahohika, (2), 74–81. (in Ukrainian).

Kontsepsiya ekolohichnoyi osvity Ukrayiny (2001) <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text> (in Ukrainian).

Kryva, M. & Lysak, I. (2019) Formuvannya ekolohichnoyi kompetentnosti uchniv pochatkovykh klasiv u yevropeys'komu konteksti. Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya pedahohichna, (34), 107–115. <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2019.34.10579> (in Ukrainian).

Lebid', S. H. (2009). Ekolohichna skladova zmistu osvity dlya staloho rozvytku. Naukovi pratsi [Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu Kyievo-Mohylyans'ka akademiya]. Ser.: Pedahohika, (112, Vyp. 99), 25–29. (in Ukrainian).

Lukyanova, L. B. (2008) Suchasni pidkhody do formuvannya ekolohichnoyi kompetentnosti fakhivtsiv. Suchasni informatsiyi tekhnolohiyi ta innovatsiyi

metodyky navchannya u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. / [redkol.: I.A. Zyazyun (holova) ta in.]; In-t ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrayiny, Vinnyts. derzh. ped. un-t im. Mykhayla Kotsyubyns'koho. Kyiv ; Vinnytsya : DOV «Vinnytsya», (17). 60–66. (in Ukrainian).

Pustovit, N. A., Prutsakova, O. L., Kolon'kova, O. O., Tarasyuk, H. P. & Solobay, YU. V. (2016). Ekolohizatsiya osvitynoho prostoru suchasnoyi zahal'noosvitynoyi shkoly: monohrafiya. Kyiv: Instytut problem vykhovannya NAPN Ukrayiny. (in Ukrainian).

Romanyshyna, N. V. (2023). Pedagogichnyy potentsial shkil'noho kursu ukrayins'koyi literatury u formuvanni matematychnoyi kompetentnosti. Pryrodnycha osvita ta nauka, (2), 18–24. <https://doi.org/10.32782/NSER/2023-2-3> (in Ukrainian).

Fedy, O., Makarenko, YA. & Miroschnichenko, T. (2022). Formuvannya ekolohichnoyi kompetentnosti molodshykh shkolyariv zasobamy ekolohichnoyi stezhky. Estetyka i etyka pedagogichnoyi diyi, (26), 216–230. <https://doi.org/10.33989/2226-4051.2022.26.273189> (in Ukrainian).

Tsurman, H. A. & Tarasenko, H. S. (2022) Formuvannya ekolohichnoyi kul'tury osobystosti v osvitynomu seredovyschi. Ekoloho-zbalansovanyy rozvytok suspil'stva: stan, problemy, perspektyvy: naukovo-metodychne vydannya / Redkol.: Mudrak O. V. (hol. red.) ta in. Vinnytsya : KZVO «Vinnyts'ka akademiya bezpererвної osvity». (4), 125–131. (in Ukrainian).

Yatsenko, T. & Pakharenko, V. (2022). Klyuchovi kompetentnosti v zmisti pidruchnyka ukrayins'koyi literatury dlya 5 klasu Novoyi ukrayins'koyi shkoly. Problemy suchasnoho pidruchnyka: zb. nauk. prats', 28, 202–211. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-202-211> (in Ukrainian).

Yatsenko, T. O., Pakharenko, V. I., & Slyzhuk, O. A. (2022). Ukrayins'ka literatura: pidruch. dlya 5 kl. zakl. zah. sered. osvity. Kyiv: Vydavnychyy dim «Osvita. <http://lib.iitta.gov.ua/731975> (in Ukrainian).

Yatsenko, T. O., Pakharenko, V. I., & Slyzhuk, O. A. (2023). Ukrayins'ka literatura: pidruch. dlya 6 kl. zakl. zah. sered. osvity. Kyiv: Vydavnychyy dim «Osvita. (in Ukrainian).

Bianchi, G., Pisiotis, U. & Cabrera Giraldez, M. (2022). GreenComp: The European sustainability competence framework / Punie, Y. & Bacigalupo, M. editor(s), Publications Office of the European Union, Luxembourg, <https://doi.org/10.2760/821058> (in English).

Slyzhuk Olesia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Leading Researcher of the Ukrainian Language and Literature Teaching Department of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

FORMATION OF GREEN COMPETENCE OF STUDENTS OF GRADES 5-7 USING THE TEXTBOOK OF UKRAINIAN LITERATURE

The article analyses the system of questions and tasks aimed at the formation of environmental competence of students of grades 5-7 in Ukrainian literature textbooks. Scientific works that summarize the experience of integrating environmental competence at different educational levels are considered. The main problems of the formation of key competences in the process of literary education have been identified. It is noted that the relevance of the researched problem is determined by the implementation of the State Standard of Basic Secondary Education and educational reforms. During the analysis and generalization of the achievements of Ukrainian and foreign scientists in the development and implementation of the concept of competence training, aspects were identified that require detailed scientific development

The process of forming green competence during the teaching of Ukrainian literature in grades 5-7 of Ukrainian School based on the textbooks prepared at the Institute of Pedagogy of the National Academy of Pedagogic Sciences of Ukraine is described. Lines of integration of basic knowledge of ecology into the process of studying thematic sections of textbooks are highlighted. The system of questions and tasks presented in the textbooks, aimed at the formation of research scientific and ecological skills, and the development of an evaluative attitude towards the actions and behaviour of literary heroes and situations related to ecology, is substantiated.

In the process of approbation of textbooks of Ukrainian literature in grades 5-7 of Ukrainian School, ways of combining the textbook and other teaching aids for the effective formation of green competence were identified. It has been proven that the textbook of Ukrainian literature is one of the main means of forming the key competencies of Ukrainian School. The system of questions and tasks of Ukrainian literature textbooks for grades 5-7 promotes the development of ecological thinking and ecological culture.

Key words: textbook of Ukrainian literature; key competencies; green competence; Sustainability; literary education.